

Sygn. akt II AKa 291/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 lutego 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, II Wydział Karny, w składzie:

Przewodniczący:	SSA Krzysztof Eichstaedt (spr.)
Sędziowie:	SA Marian Baliński SA Jacek Błaszczyk
Protokolant:	st. sekr. sądowy Łukasz Szymczyk

przy udziale K. G., Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej w Łodzi

po rozpoznaniu w dniu 25 lutego 2014 r.

sprawy wnioskodawcy **Ł. M.**

o zadośćuczynienie za niesłuszne tymczasowe aresztowanie

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 17 października 2013 r., sygn. akt IV Ko 134/13

na podstawie art. 437 kpk i art. 438 § 2 i 3 kpk oraz art. 634 kpk

- 1) zmienia zaskarżony wyrok w pkt I w ten sposób, iż zasądzoną od Skarbu Państwa na rzecz Ł. M. kwotę 4.000 (czterech tysięcy) złotych podwyższa do kwoty 5.000 (pięciu tysięcy) złotych;
- 2) utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok w pozostałym zakresie;
- 3) zasądza od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy Ł. M. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem kosztów zastępstwa adwokackiego za obie instancje.

Sygn. akt II AKa 291/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 17 października 2013r. wydanym w sprawie IV Ko 134/13 Sąd Okręgowy w Łodzi zasądził na rzecz Ł. M. kwotę 4000 zł. tytułem zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie w sprawie (...) Prokuratury Rejonowej Ł., natomiast w pozostałym zakresie wniosek oddalił. Niezależnie od powyższego sąd meriti ustalił, iż koszty sądowe w sprawie ponosi Skarb Państwa.

Wyrok sądu I instancji w ustawowym terminie w całości zaskrzył pełnomocnik wnioskodawcy, podnosząc zarzuty obrazy przepisów prawa materialnego oraz postępowania. W konkluzji pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie na rzecz wnioskodawcy Ł. M. wnioskowanej kwoty wraz z kosztami zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przypisanych (zobacz szerzej zarzuty i wnioski apelacyjne k. 79-82).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pełnomocnika wnioskodawcy zasługiwała na częściowe uwzględnienie. Na wstępie odnotować należy, iż zadośćuczynienie za doznaną krzywdę to odszkodowanie za szkodę niematerialną wynikłą z wykonania kary, tymczasowego aresztowania, zatrzymania czy wykonywania środka zabezpieczającego, a stanowią ją negatywne przeżycia psychiczne wiążące się nie tylko z faktem pozbawienia wolności (izolacja więzienna, przebywanie z innymi osobami pozbawionymi wolności, dolegliwe warunki odbywania kary), ale np. również to, że osoba taka w okresie odbywania kary utraciła to, co nazywa się dobrym imieniem. Przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia za krzywdę wyrządzoną niesłusznym pozbawieniem wolności, w tym przez tymczasowe aresztowanie, należy brać pod uwagę wszystkie ustalone w sprawie okoliczności rzutujące na określenie rozmiaru krzywdy wyrządzonej osobie pozbawionej wolności, w tym zwłaszcza okres izolowania jej od społeczeństwa, który w miarę rozciągania się w czasie w naturalny sposób wzmacnia poczucie krzywdy. Należy ponadto mieć tu na względzie również te ustalone okoliczności, które wiążą się z aktualną sytuacją dochodzącego zadośćuczynienia i wskazują, że niesłuszne pozbawienie go wolności oddziałuje wyraźnie na jego obecny status społeczny i zawodowy, gdyż stanowi to element pokrzywdzenia go niesłusznym tymczasowym aresztowaniem lub skazaniem. Dla wykładni pojęcia „zadośćuczynienie”, o jakim mowa w art. 552 k.p.k., miarodajne są przepisy prawa cywilnego, a zwłaszcza art. 445 § 2 k.p.c., z którego wynika, że zadośćuczynienie powinno być odpowiednie. Suma odpowiednia to taka, która co najmniej równoważy przeżycia związane z niesłusznym tymczasowym aresztowaniem. Uwzględnić należy całokształt okoliczności towarzyszących tymczasowemu aresztowaniu, takich jak: okres jego stosowania, wiek osoby aresztowanej, jej stan zdrowia, uprzednią karalność, wykonywany zawód, a także skutki, jakie niesłusznie stosowane tymczasowe aresztowanie wywarło na osobę uprawnioną w środowisku, w którym funkcjonuje (J. Grajewski, L. K. Paprzycki, S. Steinborn, Kodeks postępowania karnego – komentarz, teza 11 do art. 552 k.p.k., Lex/el. 2014).

W orzecznictwie zasadnie dostrzeżono, iż wysokość zadośćuczynienia z jednej strony powinna służyć złagodzeniu doznanej krzywdy, z drugiej zaś nie może być źródłem wzbogacenia (wyrok SN z dnia 17 września 2013r., WA 20/13, Lex nr 1375268).

Jak już wcześniej nadmieniono wprawdzie przepisy kodeksu cywilnego nie wskazują jakichkolwiek kryteriów, które należałoby uwzględniać przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia pieniężnego (przepis mówi jedynie o odpowiedniej sumie tytułem zadośćuczynienia), ale w orzecznictwie wskazuje się, że prawidłowe ustalenie wysokości zadośćuczynienia wymaga uwzględnienia wszystkich okoliczności mogących mieć znaczenie w danym przypadku. Kryteria oceny wysokości zadośćuczynienia winny być rozważane w związku z konkretną osobą pokrzywdzonego (zob. np. wyroki SN: z dnia 26 listopada 2009 r. sygn. III CSK 62/09, LEX nr 738354; z dnia 17 września 2010 r. sygn. II CSK 94/10, LEX nr 672675; z dnia 22 czerwca 2005 r., sygn. III CK 392/04), zaś przydatność kierowania się przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia sumami zasądzonymi z tego tytułu w innych przypadkach jest ograniczona, albowiem porównanie takie może stanowić orientacyjną wskazówkę i nie może naruszać zasady indywidualizacji okoliczności wyznaczających rozmiar krzywdy doznanej przez konkretnego poszkodowanego (wyrok SN z dnia 3 lipca 2013r., V KK 464/12, Prok i Pr. – wkł. 2013r., nr 10, poz. 18).

Zasądzając określoną kwotę tytułem zadośćuczynienia, sąd powinien opierać się na rzetelnych, zobiektywizowanych kryteriach wysnutych z przeprowadzonych dowodów, które muszą - w konkretnej sprawie - określić granice subiektywnego odczucia krzywdy przez wnioskodawcę. Kwota zadośćuczynienia, za niematerialny charakter krzywd, musi opierać się na uznaniu sędziowskim (wyrok SN z dnia 7 marca 2013r., WA 6/13, Lex nr 1293228).

Przechodząc już bezpośrednio na grunt nieniejszej sprawy odnotować należy, iż ustalona ostatecznie przez sąd apelacyjny na 5.000 zł. kwota zadośćuczynienia (ostatecznie wnioskodawca nie wniósł o odszkodowanie – zobacz k. 59 odw.), uwzględnia w należyтым stopniu wszystkie okoliczności podnoszone w pisemnej apelacji przez pełnomocnika wnioskodawcy, a które należało wziąć pod uwagę przy uwzględnianiu wysokości zadośćuczynienia, w tym przede wszystkim: a) czas trwania tymczasowego aresztowania; b) okoliczności związane z pozbawieniem osobistego kontaktu wnioskodawcy z J. K. vel K., a także brak możliwości wspierania swojej konkubiny w trudnych dla niej chwilach związanych z ciężką chorobą, a następnie śmiercią w/wym.; c) okoliczności związane z rozłąką z małym dzieckiem wnioskodawcy; d) okoliczności związane z trudnościami w poszukiwaniu pracy po zwolnieniu z aresztu; e) problemy związane ze snem wnioskodawcy.

Nie należy jednak tracić z pola widzenia faktu, iż mimo kłopotów ze snem, skala negatywnych przeżyć psychicznych wnioskodawcy związanych z jego tymczasowym aresztowaniem nie była aż tak duża, co trafnie zauważył sąd I instancji, skoro wnioskodawca zarówno w trakcie pobytu w areszcie tymczasowym, jak i po jego opuszczeniu nie korzystał z porad oraz pomocy lekarskiej lub psychologicznej.

Wysokość ustalonego na kwotę 5.000 zł. zadośćuczynienia w ocenie sądu apelacyjnego uwzględnia funkcję kompensacyjną jaką pełni zadośćuczynienie i w rezultacie stanowi przybliżony ekwiwalent poniesionej szkody niemajątkowej.

Dokładna lektura uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie wskazuje wcale na to, jakoby sąd meriti stwierdził, co podkreślał w pisemnej apelacji jej autor, iż nie mają znaczenia dla wysokości zadośćuczynienia takie okoliczności jak zachowanie organów ścigania wobec zatrzymanego, a następnie tymczasowo aresztowanego, a co w konsekwencji skutkowało przyznaniem zbyt niskiego zadośćuczynienia.

Wbrew sugestiom skarżącego zasadnie przyjął sąd meriti, iż sam wnioskodawca podał, iż kwestia związana z planowaniem ślubu była raczej w sferze planów i nie było w tym zakresie podjętych żadnych konkretnych działań, a zatem okoliczność ta nie może mieć wpływu na wysokość zadośćuczynienia, zwłaszcza iż do zawarcia ślubu po opuszczeniu aresztu śledczego, co podkreślał w swoich zeznaniach wnioskodawca, nie doszło przede wszystkim z uwagi na żalobę w jakiej znajdowała się narzeczona wnioskodawcy po śmierci matki (k. 56 odw.).

Przyznać należało także rację sądowi meriti, iż z całą pewnością pozbawienie wolności stanowi większe przeżycie i uraz dla osoby, która pierwszy raz została jej pozbawiona, niż dla osoby, która w przeszłości stanu takiego już doświadczała (wnioskodawca był już wcześniej pozbawiony wolności).

Reasumując stwierdzić należy, iż w realiach nieniejszej sprawy przyznanie wnioskodawcy Ł. M. zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie w sprawie (...) Prokuratury Rejonowej Ł. w kwocie wyższej niż 5.000 zł., stanowiłoby nieuzasadnione wzbogacenie wnioskodawcy.

W ocenie sądu apelacyjnego jako trafny należało uznać zarzut dotyczący nie orzeczenia przez sąd meriti od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy stosownej kwoty, związanej z udziałem w postępowaniu o zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie pełnomocnika z wyboru.

Sąd okręgowy nie znajdując podstaw do przyznania wnioskodawcy zwrotu kosztów pełnomocnika ustanowionego z wyboru podzielił w tym zakresie stanowisko Sądu Apelacyjnego w Krakowie, wyrażone w wyroku z dnia 6 lutego 2013r. w sprawie II AKa 6/13 (KZS 2013r., nr 4, poz. 70).

Odnosząc się do przedmiotowej kwestii należy przede wszystkim zwrócić uwagę na to, iż Trybunał Konstytucyjny kwestionując konstytucyjność art. 632 pkt 2 k.p.k. podkreślił, że regulacje prawne nie mogą powodować sytuacji, w której strona uzyskująca rozstrzygnięcie zgodne ze stanowiskiem zajmowanym przez siebie w postępowaniu sądowym, nie mogłaby domagać się uwzględnienia poniesionych przez nią wydatków (wyrok TK z dnia 18 października 2011r., SK 39/09, OTK – A 2011r., nr 8, poz. 84).

Podkreślenia wymaga fakt, iż w przypadku gdyby wnioskodawca miał ustanowionego pełnomocnika z urzędu, a nie jak ma to miejsce w nieniejszej sprawie z wyboru, koszty nieopłaconej pomocy prawnej poniesionej z urzędu ponosiłby Skarb Państwa (argument wynikający bezpośrednio z treści przepisu art. 554§2 in fine k.p.k.). Różnicowanie w zakresie zwrotu poniesionych kosztów procesu osób, którym sąd zasądził stosowną kwotę tytułem zadośćuczynienia i ewentualnie odszkodowania za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie, w zależności od charakteru obrony (z urzędu / z wyboru) musi zostać uznane, co do zasady, za niedopuszczalne, ponieważ brakuje konstytucyjnie doniosłych argumentów je uzasadniających (por. wyrok TK z dnia 18 października 2011r., SK 39/09, OTK – A 2011r., nr 8, poz. 84). Stanowisko takie znajduje także potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zobacz: wyrok SN z dnia 20 października 2011r., IV KK 137/11, OSNKW 2011r., z. 11, poz. 105, a także wyrok SN z dnia 30 września 2013r., IV KK 159/13, Lex nr 1378174). Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyraził wprost stanowisko, iż w sytuacji gdy uznano, chociażby częściowo, roszczenia wnioskodawcy w postępowaniu o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne tymczasowe aresztowanie, ma on prawo także do otrzymania zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej mu przez pełnomocnika (wyrok SA we Wrocławiu z dnia 31 stycznia 2012r., II AKa 402/11, Lex nr 1109535). Stanowisko to spotkało się także z aprobatą w doktrynie (zobacz: D. Świecki w: B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki (red.), Kodeks postępowania karnego – komentarz, LexisNexis 2013r., tom II, s. 901).

Mając powyższe rozważania na uwadze sąd apelacyjny zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy Ł. M. kwotę 240 zł. tytułem kosztów zastępstwa adwokackiego za I i II instancję. Wysokość przyznanego wynagrodzenia wynika z treści §14 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 r., Nr 163, poz. 1348 ze zm.) i odpowiada nakładowi pracy.